

Sygn. akt III C 803/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2020 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Kamykowska

Protokolant: sekretarz sądowy Martyna Kowalik

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2020 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank (...) SA z siedzibą w W.

przeciwko M. K., K. K. (1)

o zapłatę

I. powództwo oddała;

II. ustala, że koszty procesu w całości ponosi powód.

Sygn. akt III C 803/16

UZASADNIENIE

Pozwem, złożonym w dniu 9 kwietnia 2016 r. w elektronicznym postępowaniu upominawczym, powódka (...) Bank (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych M. K. i K. K. (2) (uprzednio K.) na rzecz powódki kwoty 1.280.629,40 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 19 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty. Ponadto wniosła o zasądzenie zwrotu kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Swoje roszczenie powodowa spółka wywodziła z łączącej strony umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 30 lipca 2008 r.

(pozew k. 5-7).

Wobec braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie przekazał sprawę do tutejszego Sądu na mocy art. 505³³ § 1 k.p.c.

(postanowienia k. 8).

W postępowaniu przed tutejszym Sądem strona powodowa sprecyzowała swoje stanowisko w zakresie dochodzonej kwoty głównej kapitału oraz żądanych odsetek – szczegółowo na karcie 14.

(pozew k. 14-18).

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na ich rzecz od powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

Argumentując swoje stanowisko pozwani zakwestionowali zasadność roszczenia, podnosząc zarzut abuzywności postanowień umownych związanych z zastosowaniem klauzul indeksacyjnych dotyczących przeliczenia kredytu na franki szwajcarskie. Równocześnie podniesiono brak skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu.

(odpowiedź na pozew k. 85-88).

Do czasu zakończenia postępowania stanowiska procesowe stron nie uległy zmianie.

(pismo k. 102-105, skrócony protokół k. 142-144, k. 178-179, k. 278-278v).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 29 lipca 2008 r. (...) S. A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. (dalej: „Bank”) zawarła z pozwanymi M. K.

i K. K. (2) (uprzednio K.) umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do waluty obcej (dalej: „Umowa”). Integralną część Umowy stanowił Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) (dalej: „Regulamin”).

Na mocy przedmiotowej (...) S. A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. udzieliła pozwanym kredytu w wysokości 680.000,00 zł indeksowanego do waluty obcej CHF. Kredyt przeznaczony był na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym, refinansowanie poniesionych wydatków na cele mieszkaniowe, modernizację oraz koszty dodatkowe związane z udzieleniem kredytu. Kredyt podlegał spłacie w 480 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych.

W § 3 ust. 1 Umowy ustalono, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia Umowy wynosi 4,01083 % w stosunku rocznym, z zastrzeżeniem postanowień Regulaminu w zakresie ustalania wysokości oprocentowania. Ponadto w ust. 2 ustalono, że zmienna stopa procentowa ustalana jest jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży Banku w wysokości 1,25 punktów procentowych. W ust. 3 wskazano, że oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF). Szczegółowe zasady naliczania odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasady zmiany oprocentowania znajdowały się w Regulaminie.

W § 6 ust. 6 zd. drugie Umowy określono, że kredytobiorcy zobowiązani są do utrzymywania wystarczających środków na ww. rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej.

W § 8 Umowy wskazano, że od zadłużenia przeterminowanego Bank pobiera odsetki o charakterze zmiennym, które w dniu sporządzenia Umowy wynoszą 16 % w stosunku rocznym.

(dowód: umowa kredytu k. 46-51).

W § 2 Regulaminu zawarto definicję kredytu indeksowanego do waluty obcej – jest to kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, wg Tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku.

Z kolei, jako zmienną stopę procentową rozumiano stopę, według której oprocentowany jest kredyt, która jest ustalana, jako suma stopy referencyjnej oraz marży Banku.

Natomiast, jako stopę referencyjną, oznaczono stopę, od której zmienności zależy wysokość zmiennej stopy procentowej, zgodnie z postanowieniami Regulaminu, określonej jako: WIBOR, LIBOR, EURIBOR – szczegółowe definicje na kartach 129-130.

W § 4 ust. 1 Regulaminu zawarty został zapis: „Kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek Wnioskodawcy Bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej Wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej”.

W przedmiotowym Regulaminie Bank w przedmiocie wypłaty kredytu (§ 7 ust. 4), spłat raty kredytu (§ 9 ust. 2), wcześniejszej spłacie kredytu (§ 13 ust. 7), zmiany waluty kredytu (§ 14 ust. 4 pkt 1, § 14 ust. 8, § 21 ust. 3), prowizji od zmiany waluty kredytu (§ 15 ust. 3 pkt 3 lit. b oraz pkt 7 lit b) zastosował klauzule waloryzacji polegające na odesłaniu do tabeli kursów walut obowiązujących w banku.

W § 9 ust. 3 Regulaminu, ustalono, że Kredytobiorca zobowiązany jest zapewnić środki na poczet spłaty raty kredytu najpóźniej w dniu roboczym poprzedzającym dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

W Regulaminie ustalono, że w przypadku nieterminowej spłaty kapitału kredytu, odsetek, prowizji i innych należności wynikających z umowy Bank zastrzegł sobie prawo do wypowiedzenia umowy w całości lub części, z zachowaniem okresu wypowiedzenia w wysokości 30 dni, a w przypadku zagrożenia upadłością przedsiębiorcy – 7 dni (§ 21 ust. 1 pkt 5 w zw. z ust. 2 pkt 6).

Natomiast w myśl § 21 ust. 3 Regulaminu, w przypadku postawienia kredytu indeksowanego do waluty obcej w stan wymagalności, Bank dokonuje zamiany waluty kredytu na złote według kursu sprzedaży zgodnie z aktualną tabelą obowiązującą w Banku.

(dowód: regulamin k. 129-137).

Przedmiotowa Umowa została zmieniona Aneksem nr (...) sporządzonym w dniu 15 marca 2012 r., na mocy którego strony ustaliły, że spłata udzielonego kredytu indeksowanego do waluty obcej, następowała będzie w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany, z zastrzeżeniem wyszczególnionych w aneksie postanowień.

(dowód: aneks k. 52-55).

Pozwani zawarli umowę jako konsumenci. Pozwanym został przedstawiony standardowy wzorzec umowy. Klauzule indeksacyjne zawarte w umowie stanowiły gotowy produkt oferowany przez Bank. Cały dokument został pozwanym przedstawiony dopiero w momencie podpisania Umowy. Pozwanych nie poinformowano o zasadach według jakich jest wyliczany kurs, na podstawie którego obliczana była wysokość rat pobieranych przez Bank. Pozwanym nie została przedstawiona symulacja dotycząca ryzyka walutowego związanego z waloryzacją. Pozwani nie zostali poinformowani na czym polega system indeksacji CHF do PLN.

(dowód: zeznania pozwanego k. 278-278v).

W dniu 19 września 2011 r. (...) S.A. z siedzibą w A., prowadząca działalność bankową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poprzez (...) S.A. Spółkę Akcyjną Oddział w Polsce, utworzyła bank krajowy pod nazwą (...) S.A., który z chwilą wpisania do rejestru, na mocy art. 42e ust. 2 ustawy Prawo bankowe, wstąpił w prawa i obowiązki (...) S.A. z siedzibą w A. związane z działalnością oddziału ww. instytucji w Polsce.

W dniu 31 grudnia 2012 r. (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. połączyła się, w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych, z (...) S.A. Na skutek niniejszego połączenia nastąpiło przeniesienie całego majątku (...) S.A., jako banku przejmowanego na rzecz (...) Bank (...) S.A., jako banku przejmującego. Wobec powyższego (...) Bank (...) S.A. wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki przejmowanego.

(dowód: odpisy pełne KRS k. 21-36v, oświadczenie (...) S. A. k. 39, odpis wyciągu z decyzji Komisji Nadzoru Finansowego k. 42-43, postanowienie Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy k. 44).

W trakcie trwania Umowy wysokość rat kredytu zmieniała się wraz ze wzrostem kursu CHF względem polskiego złotego i na podstawie zmieniającego się oprocentowania. Wysokość rat, które początkowo wynosiły ok. 2.500,00 zł miesięcznie, z czasem wzrosła blisko dwukrotnie. W 2014 r. pozwani zaczęli mieć problemy ze spłacaniem rat kredytu. Spowodowało to powstanie zadłużenia w spłacie kredytu. W 2015 r. strony zaprzestały spłacania rat kredytu.

(dowód: zeznania stron k. 179, 278-278v).

W związku z nieterminową spłatą kapitału kredytu, odsetek i innych należności wynikających z umowy kredytu powódka wystosowała do każdego z pozwanych pismo datowane na dzień 6 lipca 2015 r., w którym wypowiedziała umowę kredytu z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. W piśmie poinformowano, że wraz z upływem okresu wypowiedzenia, całość zadłużenia wynikającego ze wskazanej umowy zostanie postawiona w stan natychmiastowej wymagalności. Ponadto wskazano, że bieżący stan zadłużenia wynosił 5.865,15 CHF. Przedmiotowe wypowiedzenie adresowane do pozwanej K. K. (1) zostało przez nią odebrane w dniu 22 lipca 2015 r. Wypowiedzenie skierowane do pozwanego M. K. zostało zwrócone powódce z adnotacją „nie podjęto w terminie”.

(dowód: pismo k. 58, 61, potwierdzenie odbioru k. 59-60, 62-63, koperta k. 64-65)

Powódka w dniu 18 stycznia 2016 r. sporządziła wyciąg z ksiąg bankowych, w którym stwierdziła, że wysokość zobowiązania pozwanych wynosi łącznie 1.280.629,40 zł.

(dowód: wyciąg z ksiąg k. 66).

Pismami datowanymi na 14 marca 2016 r. powódka wezwała pozwanych do natychmiastowej spłaty należności wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w nieprzekraczalnym terminie 20 marca 2016 r., pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

(dowód: pismo k. 69-70).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych powyżej dowodów.

Sąd dał wiarę dokumentom prywatnym na okoliczności określone dyspozycjami art. 245 k.p.c. Sąd uznał przedmiotowe dokumenty za wiarygodne mając w tym zakresie na względzie art. 229 k.p.c. i art. 230 k.p.c.

Sąd uznał, że zaszła potrzeba przesłuchania stron postępowania, wobec istnienia niewyjaśnionych faktów, które były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a nie było możliwe ich ustalenie na podstawie zgromadzonych dowodów z dokumentów – zgodnie z art. 299 k.p.c.

Równocześnie zasadnym było ograniczenie dowodu z przesłuchania stron, do przesłuchania pozwanych na podstawie art. 302 § 1 k.p.c. Powyższe uzasadniało występowanie po stronie powodowej instytucji finansowej. Przesłuchanie przedstawiciela strony powodowej byłoby niecelowe i nie wносиło nic istotnego do sprawy. Stanowisko powodowej spółki zostało w sposób wyraźny przedstawione w złożonych pismach procesowych, w których w sposób wyczerpujący przedstawiła swoje twierdzenia.

Zeznania pozwanych zostały uznane za wiarygodne. Okoliczności związane z zawarciem umowy kredytu, spłatą rat oraz wypowiedzeniem Umowy przez powódkę zostały przedstawione w sposób logiczny i spójny. W swych zeznaniach pozwani jednoznacznie wyrazili zaufanie jakie posiadali do instytucji finansowej, z którą zawierali Umowę. Równocześnie podkreślili brak świadomości, co do zakresu możliwych zmian kursu waluty.

Z zeznań pozwanych wynika, że pracownicy Banku w sposób niedostateczny i pobieżny przekazali im informacje na temat ryzyka związanego z zaciąganiem kredytu indeksowanego do waluty CHF. O woli rzeczywistego opisanego

okoliczności związanych z podpisaniem przedmiotowej Umowy świadczy fakt, iż pozwani wskazywali na okoliczności dla nich niekorzystne, takie jak zaniedbanie głębszej analizy treści i warunków zawieranej umowy oraz opóźnienia i ostateczne zaniechanie spłat rat kredytowych.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo podlegało oddaleniu.

Zgodnie z 69 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: „Pr. bank.”), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W razie niewywiązywania się z przyjętego na siebie przez kredytobiorcę zobowiązania, bank ma ustawowe prawo wypowiedzieć umowę kredytową (art. 75 ust. 1 w zw. z art. 78 u 78a pr. bank). Wypowiedzenie umowy kredytowej skutkuje wymagalnością roszczenia banku o zwrot kredytu, który został wypłacony na rzecz kredytobiorcy.

Legitymacja czynna i bierna, mając na uwadze okoliczności faktyczne, nie budziła wątpliwości i nie była sporna między stronami postępowania. Okoliczność zawarcia umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 30 lipca 2008 r. wynikała z przeprowadzonych w sprawie dowodów z dokumentów, a także zeznań pozwanych.

W świetle zgromadzonych dowodów nie budził wątpliwości fakt, że pozwani są dłużnikami powódki z tytułu przedmiotowej umowy, która została zawarta z poprzednikiem prawnym powódki. Następstwo prawne występujące po stronie powodowej zostało należycie wykazane dołączonymi do pozwu dokumentami. Charakter i cel zawartej między stronami umowy kredytowej wskazuje jednoznacznie, że pozwani zaciągając powyższe zobowiązanie działali jako konsumenci w myśl art. 22¹ k.c. Natomiast powodowa spółka (a także jej poprzednik prawny), jako instytucja finansowa zajmująca się m.in. udzielaniem pożyczek i kredytów bankowych, jest profesjonalnym uczestnikiem obrotu.

Zawarta Umowa była kredytem złotówkowym, zawierającym zapisy dotyczące waloryzacji do CHF. Był to tzw. kredyt indeksowany do waluty franka szwajcarskiego. Kredyt indeksowany polega na tym, że bank udziela kredytobiorcy kredytu w polskich złotych, przy czym jego wysokość jest indeksowana według kursu danej waluty w dniu wypłaty. Indeksacja występuje również w celu określenia rat kredytowych, które są przeliczane w dniu ich płatności, zgodnie z umową na polskie złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie sprzedaży kontrahentowi banku. Taki rodzaj umowy kredytowej ma na celu przeliczenie polskich złotych na walutę kredytu, a więc poniekąd też utrzymanie wartości świadczeń w czasie (waloryzacja). Za powstanie tego mechanizmu przeliczeniowego odpowiedzialny jest spread walutowy - różnica pomiędzy kursem sprzedaży, a ceną kupna aktywów.

Strona pozwana podniosła zarzut zastosowania w umowie niedozwolonych klauzul indeksacyjnych dotyczących przeliczenia kredytu na franki szwajcarskie. W związku z powyższym, koniecznym było dokonanie oceny, czy łącząca strony umowa zawierała tzw. niedozwolone postanowienia umowne.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Stosownie do art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodne z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Umowa kredytu zawarta między stronami została zawarta przy wykorzystaniu stosowanego w Banku wzorca umowy. Zgodnie z art. 384 § 1 k.c. ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy. Zgodnie z art. 385¹ § 3 k.c. nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu.

W szczególności odnosi się to do postanowień przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Taka sytuacja miała miejsce między stronami postępowania. Wszystkie dokumenty kształtujące treść stosunku prawnego pomiędzy Bankiem a pozwanymi zostały opracowane przez Bank.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi o kształtowaniu przez zapisy umowne praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sąd Najwyższy wskazał, że przez użyte w art. 385¹ § 1 k.c. określenie „rażącego naruszenia interesów konsumenta” należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04). Tym samym przedsiębiorca, formułując zapisy wzorca umowy powinien działać wobec konsumenta lojalnie i uczciwie, dążąc do zapewnienia równowagi kontraktowej.

W kontekście przywołanych powyżej rozważań wskazać należy, że zamieszczane w umowach lub w stanowiących integralne części umów regulaminach postanowienia pozwalające bankom na przeliczanie rat indeksowanych oraz denominowanych przy posługiwaniu się tabelą kursową mogą zostać uznane za klauzule abuzywne. Dotyczy to sytuacji, kiedy takie tabele kursowe zostały wprowadzone i są ustalane jednostronnie przez bank, przy jednoczesnym uniemożliwieniu konsumentom wpływu na powyższe. W szczególności dotyczy to takich sytuacji, gdy z zapisów umowy nie wynika w żaden sposób, jaka tabela stanowi podstawę ustalania kursów i w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna waluty znajdujące się w takich tabelach walut są ustalane.

Orzecznictwo w przedmiocie tzw. klauzul abuzywnych w kredytach waloryzowanych do CHF aktualnie kształtuje się w sposób jednolity. Kluczowym orzeczeniem kształtującym linię orzeczniczą jest wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., w sprawie C-260/18, w którym podjęto się wykładni art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13. Powyższe znalazło swoje odzwierciedlenie w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, czego wyrazem jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18. Powyższa linia orzecznicza została w pełni podzielona przez tutejszy Sąd.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, że zawarte w łączącej strony umowie kredytowej postanowienia dotyczące waloryzacji kwoty kredytu do CHF miały charakter niedozwolonych postanowień umownych.

Przedmiotowe zapisy nie zostały uzgodnione indywidualnie z pozwanymi, a przy zawieraniu Umowy posłużono się wzorcem umownym. Pozwani nie mieli możliwości negocjowania z Bankiem warunków umowy, ani rzeczywistego wpływu na treść postanowień umownych. Postanowienia te tworzyły też prawa i obowiązki pozwanych w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy. Dokumenty przedstawione pozwany przy podpisywaniu Umowy nie wyjaśniały w jaki sposób ustalono kursy walut w tabeli Banku. Powyższe nie wynika z treści Umowy, aneksu czy Regulaminu. O powyższym pozwani nie zostali również poinformowani przez pracowników Banku obecnych przy podpisaniu Umowy. Powodowa spółka zachowała się w sposób nielojalny oraz nieuczciwy w stosunku do pozwanych, zapewniając sobie możliwość dowolnego ustalania kursu kupna oraz kursu sprzedaży waluty obcej na potrzeby przeliczenia kwoty zobowiązania pozwanych oraz następnie przeliczania wysokości poszczególnych rat. Kurs ten odnoszony był bowiem wyłącznie do tabel kursów walut obowiązujących w Banku w określonym dniu, bez doprecyzowania w oparciu o jakie kryteria Bank ten kurs wylicza. Sytuacja taka doprowadziła do naruszenia równowagi kontraktowej. W oparciu o zastosowane postanowienia umowne, Bank mógł dobrowolnie kształtować wysokość kursów waluty obcej, w sposób arbitralny decydując tym samym zarówno o wysokości zobowiązania kredytobiorców. Tym samym zastosowane postanowienia umowne umożliwiały Bankowi na uzyskanie korzyści finansowych, które jednocześnie stanowiły dla strony pozwanej dodatkowe obciążenia finansowe. Wobec braku oparcia zasad ustalania wysokości kursów wymiany o obiektywne

i przejrzyste kryteria oszacowanie wysokości zobowiązań pozwanych nie było i nie jest możliwe. Kursy wykorzystywane przez Bank nie były kursami średnimi, lecz kursami kupna i sprzedaży, a więc z zasady zawierały wynagrodzenie (tzw. spread) – marżę Banku za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której wysokość jest zależna tylko i wyłącznie od jego woli.

Pozwani, jako kredytobiorcy – konsumenci – nie znali zasad ustalania kursów walut stanowiących podstawę dokonywanych przez Bank przeliczeń. Pozwanym nie wyjaśniono w jakikolwiek sposób zasad określenia kursów walut, mających istotne znaczenia dla wykonania przez nich umowy, a więc stanowiących podstawę do obliczenia należnego im od Banku świadczenia przeliczonego na walutę obcą oraz przypadających od nich na rzecz kredytodawcy spłat. Nie podano jakichkolwiek obiektywnych kryteriów służących do jego ustalenia. Sytuacja, w której konsumenci pozbawieni są możliwości weryfikacji zasad, jakimi kieruje się bank przy ustaleniu wysokości należnego kredytobiorcom świadczenia oraz określeniu kwot poszczególnych rat spłaty, wyrażonych w walucie obcej w odniesieniu do należnych od konsumentów złotych, w sposób istotny wpływa na ich interesy. Prowadzi to do postawienia konsumentów w nierównej sytuacji i skutkuje naruszeniem zasady ekwiwalentności świadczeń. Powoduje to złamanie zasady równorzędności stron, poprzez nadanie jednej z nich – będącej podmiotem profesjonalnym – większych uprawnień, co do możliwości samodzielnego ustalania kursów waluty. Równocześnie zastosowane przez Bank rozwiązania spowodowały, że w istocie nie ponosił on żadnych umownych ograniczeń w tym zakresie. Poddanie tak istotnych dla kontrahenta Banku kwestii, wpływających na wysokość należnych od niego świadczeń, jedynie woli przedsiębiorcy prowadzi do rażącego naruszenia interesów konsumenta.

Na gruncie sformułowań zastosowanych w umowie łączącej strony, w orzecznictwie w sposób wyczerpujący wskazano, że tego rodzaju postanowienia stanowią wyraz oczywistego naruszenia praw konsumenta i są sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 oraz wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wywiódł, że mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną banku w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Jeszcze silniej zaakcentowano to w wyroku II CSK 483/18, gdzie wskazano, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie stwierdzano już, że mechanizm ustalania kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula która nie zawiera jednoznacznej treści, a przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną banku jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Co do zasady wynikającej z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. in principio postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go. Zgodnie z jednolitym orzecznictwem TSUE (np. wyrok z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 Dziubak) abuzywne zapisy należy wykreślić z umowy nie naruszając pozostałych jej postanowień.

W przedmiotowej sprawie dokonanie prostego wykreślenia abuzywnych klauzul spowoduje, że umowa stanie się niewykonalna w całości. Nadal bowiem pozostaną w niej zapisy mówiące o jej indeksowaniu do waluty franka szwajcarskiego. Jednakże nie sposób będzie określić sposobu w jaki należy przeliczyć kwotę udzielonego kredytu do CHF,

a w dalszej kolejności jaka będzie wysokość poszczególnych rat, a także – jak przeliczyć wysokość poszczególnych rat wyrażonych w CHF na walutę polską. Nie jest w takim przypadku zasadne zastosowanie przez Sąd, niejako „z urzędu” średniego kursu NBP w miejsce przytoczonych klauzul abuzywnych, albowiem godziłoby to w interes strony pozwanej, jako konsumenta. Co więcej zakaz zastępowania niedozwolonych postanowień innymi regulacjami prawa krajowego podkreślany jest w orzecznictwie TSUE, na gruncie art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.

Powyższe okoliczności powodują niemożność wykonania świadczenia określoną w art. 387 § 1 k.c. Zgodnie zaś z tym przepisem umowa o świadczenie niemożliwe jest nieważna. Sąd miał na uwadze, że umowa kredytowa zawierała wszelkie istotne elementy konieczne dla określenia treści stosunku prawnego, takie jak kwotę kredytu, okres kredytowania, terminu spłaty oraz wysokość oprocentowania. Niemniej jednak, przedmiotowa umowa nie może funkcjonować bez określenia uczciwych klauzul indeksacyjnych. Powództwo oparte było na założeniu ważności umowy, skuteczności wszystkich jej postanowień, zasadnego wypowiedzenia jej warunków. Eliminacja z treści umowy postanowień dotyczących głównych świadczeń stron – a za takie należy uznać postanowienia pozwalające na określenie rat kapitałowo-odsetkowych oraz niespłaconej części kredytu powoduje, że istotne przedmiotowo postanowienia umowy kredytowej nie zostały określone. Dalsze utrzymanie umowy kredytowej zawartej przez strony, po wyeliminowaniu klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców, nie jest możliwe.

Równocześnie wyjaśnić należy, że wobec uznania umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 30 lipca 2008 r. za nieważną, każdej ze stron Umowy przysługuje roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia. Roszczenie takie przysługuje na mocy art. 410 § 2 k.c.

Wobec powyższego uznanie umowy za nieważną prowadziło do oddalenia powództwa jako bezzasadnego.

Z uwagi na uznanie Umowy za nieważną, Sąd zaniechał badania pozostałych zarzutów podnoszonych przez stronę pozwaną, a dotyczących nieskutecznego wypowiedzenia umowy.

O kosztach procesu Sąd orzekł w trybie art. 108 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. Rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu wynika z zasady odpowiedzialności za wynik sprawy.